

Rapport

'Bijbelse bezinning op homoseksualiteit'

Inhoudsopgave

WOORD VOORAF	3
EEN BIJBELSE BEZINNING OP HOMOSEKSUALITEIT	4
Inleiding.....	4
Terminologie	4
Oorsprong en achtergronden	5
De Heilige Schrift als Bron en norm voor ons denken en doen	5
Huwelijk en seksualiteit	6
Bijbelse gegevens rondom homoseksualiteit: het Oude Testament.....	6
Bijbelse gegevens rondom homoseksualiteit: het Nieuwe Testament	8
De Bijbel en hermeneutische vragen	9
Bijbellezen vanuit kerngedachten.....	11
Herderlijke zorg.....	11
Conclusie	13
BIJBELS-PASTORALE HANDREIKING	14
Inleiding.....	14
Uitgangspunt bij het pastoraat.....	14
De plaats en het profiel van de pastor/ambtsdrager	15
Het perspectief in het pastoraat	16
Het pastoraat en de plaatselijke gemeente	18

WOORD VOORAF

Voor u ligt een rapport ter bezinning op het thema homoseksualiteit. Een rapport van de werkgroep homoseksualiteit. Dit rapport is door de generale synode van de Hersteld Hervormde Kerk unaniem vastgesteld op vrijdag 22 november 2019.

Als wij nadenken over homoseksualiteit, moeten we beseffen dat onze samenleving inmiddels zover gesecculariseerd is, dat velen werkelijk niet begrijpen waar wij anno 2019 nog een probleem van maken. Waarom zou je een ander de liefde van zijn/haar leven niet gunnen en waarom zou iemand zichzelf een schuldcomplex aanpraten en zichzelf en anderen een celibatair juk opleggen? Helemaal niet nodig vindt men vandaag de dag en het is bovendien in strijd met artikel 1 van onze grondwet. Discriminatie op grond van seksuele geaardheid is verboden bij de wet en mensen moeten kunnen doen, waar ze zich goed bij voelen. Als zij anderen daarmee niet hinderen of schaden, dan is er geen enkel probleem. Bovendien gaan de ontwikkelingen door en lezen we steeds vaker over seksuele diversiteit en lijkt het erop dat er steeds meer variaties ontdekt worden. Ging het eerder over de LGBT-gemeenschap, nu hebben we het al over de LGBTQIAP-gemeenschap. Laurens Buijs, docent genderstudies aan de UVA zei: 'Er gaat nooit een dag komen waarop we zeggen: zo, iedereen zit erbij, er is zoveel meer dan homo en hetero.'

Het raakt ons dan ook diep als we bedenken hoezeer ons land moreel en godsdienstig gezien in verval is geraakt en waar we al voor openstaan als we het Woord van God verwerpen. De profeet Jeremia vroeg zich al af: 'Zie zij hebben des HEEREN Woord verworpen, wat wijsheid zouden zij dan hebben?' (Jeremia 8: 9)

Maar hoewel de publieke opinie er dus geen problemen meer mee heeft, zijn wij geroepen om niet mee te gaan met de geest van de tijd, maar op grond van het Woord te belijden dat de Heere seksuele omgang tussen twee mensen van gelijk geslacht verboden heeft. De Bijbel is duidelijk, maar tegelijk moeten we wel beseffen dat het hier gaat om een thema dat ook onder ons veel losmaakt en dat bleek ook wel tijdens de discussies die ter synode gevoerd zijn. Ook onder de synodeleden warenervaringsdeskundigen aanwezig, die van heel dichtbij geconfronteerd zijn met het thema homoseksualiteit. Ervaringen kunnen soms zoveel pijn en verdriet doen zodat het uitgeschreeuwd wordt voor God. We worden geroepen om elkaar daarin bij te staan en elkanders lasten te dragen.

De werkgroep hoopt dat het rapport dat u hierbij wordt aangeboden zijn steentje zal bijdragen bijdragen aan de bezinning en toerusting van ambtsdragers zodat ze op een Bijbelse wijze en in de gezindheid van Christus om zullen gaan met gemeenteleden die vaak een moeilijke en eenzame weg moeten gaan omdat ze worstelen met een homoseksuele gerichtheid.

Namens de werkgroep homoseksualiteit,
Ds. K.J. Kaptein (voorzitter)

EEN BIJBELSE BEZINNING OP HOMOSEKSUALITEIT

Inleiding

Homoseksualiteit is sinds de jaren zestig van de vorige eeuw een onderwerp dat volop in de maatschappelijke belangstelling staat. Over de gehele linie is er meer openheid gekomen met betrekking tot dit thema. Voor de politiek is sedertdien emancipatie van homoseksuelen een belangrijke aangelegenheid en kerntaak van het beleid. Discrimineren met betrekking tot geslacht of seksuele geaardheid behoort tot het overtreden van onze grondwet. Ook de Europese Unie veroordeelt in artikel 21-1 van haar Handvest voor de grondrechten dergelijke discriminatie.

Binnen de kerken wordt de discussie eveneens volop gevoerd. Helaas wordt hier niet eensluidend gedacht en komt men tot verschillende standpunten. Er is een tendens gaande om zich aan te sluiten bij de heersende discussie in de samenleving. De eeuwenlange traditie in de christelijke kerk die homoseksualiteit heeft afgewezen wordt door velen verouderd geacht en staat onder druk. Veranderende visies en verdwijnende vanzelfsprekendheden leiden zonder meer tot verwarring, verwijdering en leveren spanning op. Een spanning die uiteraard het allereerst en allermest gevoeld wordt door gemeenteleden met een homoseksuele gerichtheid, die willen leven overeenkomstig dat wat God ons in de Heilige Schrift hierover zegt. De actieve manier waarop de homobeweging de ethische opvattingen gebaseerd op de Bijbel bestrijdt, bemoeilijkt hun positie extra. Op het grondvlak van de gemeente vergroot soms een onheuse bejegening hun isolement. Het is goed om ons dat als kerk te realiseren en in ootmoed onze weg te zoeken. De wetenschap dat wij allen gezondigd hebben en Gods heerlijkheid missen, moet ons leren dat niemand meer is dan een ander. Integendeel, elke zelfverheffing stelt ons schuldig voor God.

Hiermee is het thema als zodanig niet gerelativeerd. Zonder meer moet gesteld worden dat de vragen rondom homoseksualiteit diepingrijpend zijn, allereerst voor de homoseksuelen zelf, maar tevens voor de samenleving als geheel. 'Het raakt de diepste lagen van mens, kerk en samenleving' (A.A.A. Prozman, *Homoseksualiteit tussen Bijbel en actualiteit, een poging tot verheldering*, 18).

Als kerk zoeken we ons houvast in het Woord van God, als enig richtsnoer voor geloof en leven, biddend om het licht van de Heilige Geest. Gods wijsheid gaat onze wijsheid, die slechts dwaasheid is, ver te boven. Alleen door eerbiedig te luisteren naar de Heilige Schrift en het zoeken naar een Bijbels verantwoorde hermeneutiek, kunnen we richtlijnen ontdekken voor de leefwijze van homoseksuele medegemeenteleden, maar ook richtlijnen voor onze onderlinge omgang. Wij verzetten ons nadrukkelijk tegen elke vorm van verbaal en/of fysiek geweld tegen mensen met een homoseksuele gerichtheid.

Terminologie

De term 'homoseksualiteit' is een samenstelling van het Griekse ὁμός (homos), dat 'gelijk' betekent, en het Latijnse sexus, dat 'geslacht' betekent. Homoseksualiteit kunnen we omschrijven als een seksuele gerichtheid tot personen van hetzelfde geslacht. De term 'homofilie' wordt in de huidige literatuur verouderd geacht. Immers, er wordt vergelijkenderwijs ook niet gesproken over 'heterofilie'. Het woord 'geaardheid' als alternatief spraakgebruik drukt misschien te massief een biologisch bepaalde seksuele voorkeur uit, maar is daarmee nog niet onjuist.

Men spreekt over een homoseksuele identiteit als iemand zichzelf als homoseksueel persoon ziet en profileert. Wij spreken echter liever niet over een homoseksuele identiteit omdat identiteit een totaalbegrip is. Onze identiteit gaat immers over veel meer dan alleen onze seksualiteit en bepaalt alle aspecten van ons mens-zijn: ons denken en dromen, wensen en willen, voelen en praten, doen en laten. Het is goed dat de formuleringen precies en zorgvuldig zijn. Op die manier wordt aan mensen meer recht gedaan. Het oude onderscheid tussen het gevoelen, de begeerte en de beoefening van de daad was op meerdere punten aanvechtbaar, al is het onderscheid daarmee niet geheel onbruikbaar gemaakt. Oog hebben voor een zekere gradatie kan nuttig zijn in onze overwegingen, voornamelijk als het in het pastoraat gaat over het onderscheid tussen persoonlijke schuld en het delen in de collectieve schuld van de gevallen mensheid. In het pastorale gesprek

zal hier iets van terugkeren, meteen ons realiserend dat elke terminologie en indeling slechts benaderingen zijn van een weerbarstige en complexe werkelijkheid.

Oorsprong en achtergronden

Wat is homoseksualiteit? Hoe ontstaat het? Word je zo geboren of gemaakt? Allerhande onderzoeken zijn ernaar gedaan en verschillende verklaringen zijn in de loop van de tijd gegeven. Er is nog geen verklaring op tafel gekomen die aanspraak kan maken op algemene geldigheid. De meeste wetenschappers hanteren heden ten dage het biologische verklaringsmodel. De homoseksuele gerichtheid zou primair aangeboren zijn. De oorsprong van de gerichtheid zou voornamelijk gezocht moeten worden in een bepaalde ontwikkeling in de hormonen, hersenen, genen, of een combinatie daarvan, hoewel over het precieze van bijvoorbeeld de genetische factoren nog veel onduidelijkheid bestaat. Andere geleerden zoeken in plaats van in erfelijkheidsfactoren de oorzaak in de invloed van het milieu. Bepaald gedrag zou aangeleerd zijn of er zou een stoornis hebben plaatsgevonden in de ontwikkeling van kind naar volwassene. Soms zijn bepaalde homoseksuele uitingen te herleiden uit verzet tegen de gevestigde maatschappelijke orde. Dat psychosociale factoren belangrijk zijn blijkt ook wel in de wereld van film en theater waar het percentage homoseksuelen veel groter is dan in andere geledingen van de samenleving.

Hoe het ook zij, een complexe wisselwerking tussen 'nature' (aanleg) en 'nurture' (opvoeding, vorming) zorgt voor een 'anders-zijn' dat diep ingrijpt in de eigen existentie. In het algemeen geldt dat iemand die van jongs af aan een homoseksuele gerichtheid heeft, vanuit een menselijk perspectief gezien, deze niet of nauwelijks kan veranderen. Bij iemand die door een bepaalde ontwikkeling in zijn latere jeugd jaren deze gerichtheid heeft ontwikkeld kan dit iets anders liggen.

Hoe zwaar dus het gewicht van lichamelijke en psychische factoren en de rol van omgeving en maatschappij ook zijn, ze hebben Bijbels-ethisch gezien niet het laatste woord en kunnen niet de norm van ons handelen zijn. Immers, de mens is ook geschapen met een wil en is verantwoordelijk voor de manier waarop hij of zij met zijn of haar constitutie omgaat. Juist met het oog daarop belijdt de kerk dat de norm voor ons handelen gevonden wordt in Gods Woord.

De Heilige Schrift als Bron en norm voor ons denken en doen

'Wij belijden dat dit Woord Gods niet is gezonden noch voortgebracht door den wil eens mensen, maar de heilige mensen Gods, van den Heiligen Geest gedreven zijnde, hebben (het) gesproken, gelijk de apostel Petrus zegt. Daarna heeft God, door een bijzondere zorg, die Hij voor ons en onze zaligheid draagt, Zijn knechten de profeten en apostelen geboden Zijn geopenbaarde Woord bij geschrift te stellen; en Hij Zelf heeft met Zijn vinger de twee tafelen der wet geschreven. Hierom noemen wij zulke schriften: Heilige en Goddelijke Schriften. (...) Al deze boeken alleen ontvangen wij voor heilig en canoniek, om ons geloof daarnaar te reguleren, daarop te gronden en daarmee te bevestigen. En wij geloven zonder enige twijfeling al wat daarin begrepen is; en dat niet zozeer omdat ze de Kerk aanneemt en voor zodanige houdt; maar inzonderheid omdat ons de Heilige Geest getuigenis geeft in onze harten dat zij van God zijn' (NGB: 3 en 5a).

Met de woorden van de Nederlandse Geloofsbelijdenis ontvangen wij de Schrift als regel voor geloof en leven, Gods goede hand over ons daarin erkennend. Te putten en te graven in deze onuitputtelijke Bron vernieuwt en verrijkt ons leven door de werking van de Auteur van de Schrift, de Heilige Geest. Voor de uitleg van de Heilige Schrift staat de hermeneutische regel centraal, dat de Schrift met de Schrift moet worden vergeleken. De Schrift, Oude en Nieuwe Testament samen als openbaring van God, is ten diepste haar eigen uitlegster.

Uiteraard is daarbij de vraag van groot belang: hoe hebben de eerste hoorders van het Woord dat toen in die context verstaan? Dat is van belang ook voor de boodschap voor nú. Wij kijken en horen als het ware over de hoofden van de hoorders van toen mee. Het rekenen met de tijd en de cultuur van toen betekent echter niet dat de cultuur gaat heersen over het gegeven Woord. Het ene Woord spreekt heel de mensheid aan. Binnen het raam van de Schrift zelf, rekenend met de voortgang van de geschiedenis van het heil in de voortgang van het Oude naar het Nieuwe Testament, luisteren we zorgvuldig naar de boodschap van God ook voor onze situatie vandaag. Langs de lijnen van de openbaring in schepping, zondeval en verlossing en in relatie tot de kruisdood en

opstanding van de Heere Jezus Christus licht in die hele lijn het Koninkrijk van God op. In Christus ontvangen de gelovigen bevrijding van de schuld en de macht van de zonde. Zij ontvangen in Hem een nieuwe identiteit. Zo delen zij in de nieuwe schepping, zij het nog onderweg naar de volmaaktheid. De concrete gestalte van het christelijke leven is de navolging van Christus. Deze gaat gepaard met kruisdragen, offers brengen en strijd leveren, maar in het vreugdevolle perspectief van het komende Koninkrijk.

Huwelijk en seksualiteit

Reeds de eerste hoofdstukken van de Bijbel vertellen ons over de geschiedenis van de schepping van de mens door God. Man en vrouw schiep Hij hen. Sommigen vertalen: 'mannelijk en vrouwelijk', omdat het Hebreeuws uitdrukkelijk het geslachtsverschil wil duidelijk maken. Na de schepping van de aarde met de planten, dieren en uiteindelijk de mens klinken de heerlijke woorden: 'En zie het was zeer goed' (Gen. 1: 31). Dit is gezegd nog voordat God gezegd heeft dat het 'niet goed is dat de mens alleen zij' (Gen. 2: 18). God wilde een 'hulpe als tegenover' voor Adam maken: iemand met een eigen positie en een eigen identiteit. Man en vrouw worden beide complementair gevormd en zijn zodoende op elkaar gericht. Adam krijgt een vrouw, met wie hij onder de zegen van God de aarde mag bouwen en bewaren (Gen. 1: 28). In vreugde mogen zij als man en vrouw leven en het leven doorgeven en de kinderzegen ontvangen. Huwelijk, seksualiteit en het ontvangen van kinderen staan onder het teken van de zegen van God.

Door de zondeval is er helaas veel gebrokenheid op het terrein van huwelijk en seksualiteit, maar vanuit Genesis 17 leren we dat God door het teken van de besnijdenis, seksualiteit, vruchtbaarheid en nageslacht een plaats wil geven in Zijn verbond. 'Seksualiteit is niet iets wat slechts gedoogd wordt, een concessie van God aan het leven die noodzakelijk is, omdat de driften anders niet te beheersen zijn. Seksualiteit wordt op een buitengewone positieve manier benaderd. Het komt in dienst te staan van Gods verlossingswerk' (Prosman, a.w., 70). Daarom geldt ook na de zondeval het woord van de psalmist: 'Zie, de kinderen zijn een erfdeel des HEEREN; des buiks vrucht is een beloning' (Ps. 127: 3).

Zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament is seksualiteit geen drift tot louter eigen geluksbeleving. Wel wordt positief over de liefde en het bedrijven daarvan gesproken, bijvoorbeeld in het Hooglied van Salomo. Seksualiteit blijft een gave dienstbaar aan de eer van God, aan relaties in liefde, eerbied en trouw en ook aan het voortbestaan van het menselijk geslacht.

Als verbond van trouw is het huwelijk van de gelovigen een afspiegeling van het verbond tussen God en mensen en van de verbondenheid tussen Christus en Zijn gemeente. De huwelijksband wordt dan ook gesmeed voor het leven. Zij brengt twee mensen met heel hun persoon-zijn bijeen. Deze band wordt bevestigd met een wederzijdse belofte ten overstaan van een derde, in ons geval de overheid. Hiermee wordt onder meer de gave van de seksualiteit beschermd. Deze vindt zijn geëigende plaats binnen dit verbond.

Het verlangen van man en vrouw naar elkaar staat niet op zichzelf. Het verwijst naar het verlangen naar de vervulling van het allerhoogste geluk. Dat allerhoogste geluk bestaat in de band van de mens met zijn Schepper. De diepste completering van het man- of vrouw-zijn wordt gevonden in de verbondenheid met God door Christus. Alleen in Hem rust ons hart en verlangen bestendig. Seksualiteit en huwelijk worden in het Nieuwe Testament gerelativeerd door de toekomstbelofte van het 'God alles in allen'. In dat licht wordt het ongehuwd-zijn door de Heere Jezus en door Paulus gezien als een gelijkwaardig alternatief en als een mogelijkheid om de komst van het Koninkrijk te dienen.

Bijbelse gegevens rondom homoseksualiteit: het Oude Testament

Genesis 1 en 2: Zoals we hierboven zagen komen in de Bijbel in de eerste twee hoofdstukken al belangrijke grondlijnen naar voren over het geschapen zijn van man en vrouw als twee op elkaar aangelegde schepselen. Geslachtsgemeenschap krijgt een plaats in een monogaam huwelijk dat het karakter heeft van een door God gesmeed verbond. Deze Schriftgegevens worden uitdrukkelijk in het Nieuwe Testament door Jezus Zelf en door de apostel Paulus aangehaald (Zie: Gen. 2: 24;

Matth. 19: 5; Mark. 10: 7; Ef. 5: 31). Uitgaande van de seksualiteit als scheppingsgave aan man en vrouw, moet een homoseksuele gerichtheid worden gezien als een gevolg van de zondeval. In de gebrokenheid ten gevolge van de zondeval delen alle mensen op een eigen manier, zodat niemand zich kan verheffen boven zijn of haar medemens.

Genesis 17: In dit hoofdstuk zien we dat Gods verbond met de aartsvader Abraham alles te maken heeft met het leven zelf en met het doorgeven ervan. De seksualiteit, de vruchtbaarheid en het nageslacht worden opgenomen in het verbond en zo geheiligd. Wie nageslacht als doel in zichzelf ziet, vereert slechts de vruchtbaarheid en het leven los van de Schepper. Wie seksualiteit los ziet van Gods verbond en toekomst, dreigt seksualiteit tot een op zichzelf staande macht te maken, die hij dient los van de Verlosser van ons leven. Seksualiteit, vruchtbaarheid en nageslacht moeten we leren zien in het licht van het Koninkrijk van God dat gekomen is en nog komen zal.

Genesis 19: De verwoesting van Sodom is vaak aangehaald om homoseksueel gedrag af te keuren. Op zich is dat juist, maar het homoseksuele vraagstuk waar we in de christelijke gemeente mee geconfronteerd worden is niet te vergelijken met de situatie in Sodom. Er moet opgemerkt worden dat het in deze geschiedenis gaat om meer dan het schenden van het gastrecht. Men wilde de binnengekomen vreemdelingen als vijanden vernederen door juist tegennatuurlijke ontucht met hen te plegen en hen van hun laatste waardigheid beroven. Kortom: homoseksualiteit in een perverse context, verkrachting, des te bedreigender door de massaliteit waarmee het gepaard ging. Opvallend is dat in Deuteronomium 29: 20 en op verschillende plaatsen bij de profeten Israël en Sodom vergeleken worden. Wanneer het volk zich verhardt en het verbond verlaat, maakt het zich schuldiger dan Sodom. Hetzelfde getuigt Christus in Mattheüs 11: 23: voor wie zich niet bekeren door de roepstem van het Evangelie geldt het oordeel dat het de inwoners van Sodom verdraaglijker zal zijn in de dag van het oordeel.

Richteren 19: Een vergelijkbare geschiedenis als in Sodom, maar nu speelt het zich af in Israël. Ook hier wordt het gastrecht ernstig geschonden. In Sodom werden we geconfronteerd met een homoseksuele verkrachting; in Gibeon betrof het een heteroseksuele verkrachting. Blijkens Richteren 20: 48 trof het gericht daarom evenzeer Gibeon: het werd met de grond gelijk gemaakt.

Leviticus 18: 22 en 20: 13: Het gaat in deze hoofdstukken om bepalingen tegen zonden die de toekomst van het volk Israël in het beloofde land in gevaar brengen. De toon is die van de antiëthese met het heidendom (Lev. 18: 3). Israël moet een eigen weg gaan en niet de culturen van Egypte en Kanaän volgen. Allerlei zaken passeren de revue: de omgang met het occulte, het vervloeken van de ouders en allerlei vormen van ontspoorde seksualiteit. Al deze zonden vallen onder het concluderende oordeel dat ze een 'gruwel' zijn in de ogen van de Heere (18: 26v en 29v). Homoseksualiteit wordt hierbij niet geïsoleerd van de heteroseksuele overtredingen. Wel wordt van homoseksueel gedrag nog een keer apart vermeld dat het een gruwel is.

Sommige exegeten zijn van mening dat door de band van Leviticus 18: 22 met vers 21 (kinderen voor de Moloch) en vers 23 (omgang met dieren) het verbod in vers 22 gelezen moet worden als een cultisch verbod. In heidense heiligdommen zouden 'heilige mannen' actief geweest zijn; echter zij worden als zodanig niet genoemd. Ten tijde van de koningen kende Israël waarschijnlijk wel vrouwelijke cultische prostitutie, meestal commerciële tempelprostitutie. Bij de verering van Baäl was de gedachte dat door de vrouwelijke diensten de vruchtbaarheid vergroot werd. In de context van een vruchtbaarheidsreligie is het uitgesloten dat homoseksueel verkeer ook gezien werd als een manier om de vruchtbaarheid te vergroten. Het gewoonlijk gebruikte woord voor een 'aan ontucht gewijde' ontbreekt in vers 22, terwijl het elders wel gebruikt wordt (o.a. in Deut. 24: 4, 25: 13v) (J. Douma, *Homofilie*, 60, instemmend geciteerd door R. Van Kooten, *Het zevende gebod, Gij zult niet echtbreken*, 79).

Het verbod in Leviticus 18 en 20 is ook breder. Dit verbod sluit aan bij een verbod op homoseksuele omgang in het algemeen, ook in andere oud-oosterse wetgeving. Het woord 'gruwel' wijst op het bijeenbrengen van zaken die niet bij elkaar passen. Het verbod beschermt de grenzen die God in de schepping stelde. Ook beschermt het de fundamentele van menselijk samenleven en daarmee

van Israëls volksbestaan en het onderstreept het heilige karakter van Gods volk te midden van de andere volken.

Bijbelse gegevens rondom homoseksualiteit: het Nieuwe Testament

Romeinen 1: 26 en 27. In de eerste hoofdstukken van zijn brief maakt Paulus duidelijk dat alle mensen, zonder onderscheid, alleen behouden kunnen worden door het geloof in Christus. Alleen in Hem, op grond van Zijn verdienste, is men rechtvaardig voor God. De apostel somt meer dan twintig zonden op waarmee de mens schuldig staat voor God (1: 29-31). Hij stelt de seksuele omgang tussen mensen van gelijk geslacht niet voorop omdat deze zonde erger zou zijn dan de andere. Wel doet hij dat omdat deze zonde de aard van de zonde in het algemeen duidelijk maakt, namelijk dat de mens het geschapene vereert boven de Schepper. Het kernwoord in zijn betoog is 'veranderen': God wordt vervangen door de afgoden, de waarheid wordt vervangen door de leugen, de natuurlijke seksuele omgang door de tegennatuurlijke. Zo is de mens in zijn denken verduisterd geraakt en in zijn doen verward. 'Tegennatuurlijk' handelen is hier niet een handelen dat ingaat tegen de actuele natuur van een individueel persoon. Het is een handelen dat ingaat tegen de bedoeling van de Schepper. Paulus wil duidelijk maken dat de mens in zijn zonde in een neerwaartse spiraal beland is. Door het gebruik van de woorden 'thêlus' (vrouwelijk) en 'arsên' (mannelijk) herinnert hij zijn lezers aan woorden die ze kenden vanuit de Septuagint, namelijk aan Genesis 1: 27: God schiep de mens als man en vrouw (mannelijk en vrouwelijk, zie boven, pag. 4). Ook de woorden 'gelijkenis' en 'beeld' (vers 23) wijzen naar Genesis 1. De woorden 'tegen elkander' (vers 27) laten zien dat Paulus hier niet in de eerste plaats denkt aan pederastie,ⁱ omdat dan één van de partijen passief is. Het gaat om een relatie waarbij beiden actief betrokken zijn.

De verklaring dat Paulus hier alleen tempelprostitutie afwijst of alleen decadent en losbandig gedrag berispt, is niet hard te maken. Alle homoseksuele handelingen vallen onder het oordeel van 'schandelijk' en 'onrein'. Deze woorden herkenden Joodse lezers uit de Griekse vertaling van het boek Leviticus. Paulus kende de Grieks-Romeinse cultuur. Vrije burgers misbruikten jongens, vaak slaven, voor hun seksuele behoeften. Na een huwelijk (met een vrouw) zetten zij vaak de hun bekende traditie voort in een relatie met een jongen. De Romeinse cultuur keurde homoseksualiteit op zichzelf niet af. Alleen de passieve rol van één van de partijen riep bij hen kritiek op: zo werd een man 'vervrouwelijkt'. Naast deze ongelijkwaardige relaties bestonden er langdurige relaties, waarbij wel degelijk liefde en trouw een rol speelden. Toch benoemt Paulus die niet apart, alsof langdurige en vrijwillige relaties tussen twee personen van hetzelfde geslacht wel geoorloofd zouden zijn. In Romeinen 1 schrijft Paulus juist vanuit de verwevenheid van persoon en handelen. In zijn handelen blijkt hoezeer de mens (en dit geldt iedere mens) tot in zijn diepste wezen vervallen is aan zonde en gebrokenheid.

1 Korinthe 6: 9-10: In dit hoofdstuk wordt een verzameling zonden genoemd die betrekking heeft op seksualiteit en een verzameling die verband houdt met hebzucht en onmatigheid. De christelijke levensstijl is voor de gemeente van Korinthe in het geding, een levensstijl waarbij de gemeente moet bedenken dat het lichaam van hen die van Christus zijn een tempel is van de Heilige Geest. Zij leven door de genadige verlossing nu onder een nieuwe heerschappij.

De woorden waar het in dit briefgedeelte voor ons onderwerp bijzonder om gaat zijn: 'malakoi' ('ontuchtigen', waarschijnlijk zijn travestieten bedoeld) en 'arsenokoitai' (mannen die bij mannen liggen/slapen). We moeten hier denken aan hen die vasthouden aan een zondige levenswijze. Een levenswijze die een blokkade vormt voor het ingaan in het Koninkrijk der hemelen. Het gaat niet alleen om homoseksuele relaties die onder dwang plaats vinden of waarbij seksuele diensten voor geld worden aangeboden, maar ook om vrijwillige homoseksuele relaties. De term 'arsenokoites' verbindt 1 Korinthe 6: 10 met Leviticus 18 en 20. Het gaat hier in het algemeen over mensen die zich homoseksueel gedragen. Dit moet niet tot een bepaalde categorie van homoseksueel gedrag worden beperkt. Van seksueel verkeer buiten het huwelijk wil het Nieuwe Testament, getuige ook deze Schriftplaats, niet weten. Dat de apostel ten diepste bedoelt dat het bij de seksuele relatie van twee mensen alleen kan gaan om een huwelijk tussen één man en één vrouw blijkt ook uit het feit dat dit in de vroege kerk altijd zo verstaan is.

1 *Timotheüs 1: 9-10*: De waarschuwing en vermaning tegen de zonden gaan op deze plaats terug op de Decaloog. Het apostolisch onderwijs omtrent het christelijk leven vindt zijn oorsprong in de Tien Woorden. De seksuele overtredingen worden niet apart behandeld, maar samengenomen met de overige zonden. Homoseksuele en heteroseksuele zonden staan op één lijn.

De Bijbel en hermeneutische vragen

We zagen in het voorgaande onder meer het belang van de tekstgedeelten uit Leviticus waar homoseksuele omgang direct verboden wordt. Dit brengt ons al snel bij de vraag in hoeverre deze mozaïsche voorschriften vandaag nog zeggingskracht hebben. Veel regelgeving uit het Oude Testament kent zijn vervulling in het Nieuwe Testament. De kerk leeft in een andere heilshistorische tijd dan het volk van Israël. Sommige wetten waren ook beperkt tot Israël. Van andere wetten menen we dat ze algemene zeggingskracht hebben. Wat is daarvoor de maatstaf? Waarom hebben wij de opvatting dat het eten van varkensvlees niet meer verboden is, waarom hanteren wij niet meer het verbod om een akker met tweeërlei zaad in te zaaien (Lev. 19: 19), etc.? Wanneer zijn wetten vervuld door het werk van Christus? Wanneer hebben ze nog wel gezag? Zo lezen we dat in de nieuwtestamentische gemeente het nog steeds niet geoorloofd is dat 'iemand zijns vaders huisvrouw heeft' (1 Kor. 5: 1), een verwijzing naar Leviticus 18: 8 en Deuteronomium 27: 20. Waar ligt de grens bij het aanhalen van mozaïsche voorschriften, wat is voor de christelijke kerk de leidraad in haar ethiek? Het gevaar is immers niet denkbeeldig dat we met onze eigen visie en inzichten de Schrift met zekere eenzijdigheid citeren en interpreteren.

Voor ons antwoord zullen we bij de Schrift zelf te rade moeten gaan. We noemden al eerder dat zij ten diepste haar eigen uitlegster is. Wanneer de apostel in zijn brief aan de gemeente van Korinthe in hoofdstuk 5 duidelijk het levitische gebod citeert, mag dit voor ons een voorbeeld zijn van een helder getuigenis van de blijvende geldigheid van één van de levitische geboden. Voorts is het goed om bij het te rade gaan bij de Schrift op het spoor van de grote Profeet en Leraar Jezus Christus Zelf te letten, Die in Zijn onderwijs aan de Emmaüsgangers uitlegde wat van Hem in de Wet en de Profeten geschreven stond (Luk. 24: 13-35). Hij plaatste heel het oude verbond in het licht van kruis en opstanding. Daarmee heeft Hij ons geleerd dat beide testamenten niet tegenover elkaar staan, maar getuigen van het ene heilshandelen van God. Hij kwam niet om de wet en de profeten te ontbinden maar om die te vervullen. In het bijzonder mag dat van Israëls erediens gezegd worden. Deze heeft ten volle zijn vervulling gekregen in Hem als de grote Hogepriester. Hij is ingegaan in het heiligdom met Zijn eigen bloed. Hij heeft het verbond der genade en der verzoening bevestigd toen Hij zei: 'Het is volbracht', waarop het antwoord van de Vader zichtbaar werd in het scheuren van het voorhangsel. Wetten die op Israëls erediens en burgerlijke samenleving betrekking hebben, dienen in dit licht te worden gelezen. Israëls erediens is in Christus vervuld. Dat Hij de straf gedragen heeft, stelt de oudtestamentische straf op concrete zonden in een ander licht.

Van de eenheid van de Schriften getuigde niet alleen de Zaligmaker Zelf, maar ook Zijn apostelen. Van meet af aan was dat in de prediking van de christelijke kerk het geval. We denken aan de preek van Petrus op de Pinksterdag. Van het optreden van de apostel Paulus kan niet anders gezegd worden. In al zijn brieven zien we de achtergrond van het oudtestamentisch getuigenis. Het refereren van Paulus in 1 Korinthe 5 aan de levitische woorden is niet een eenmalig iets. Ook in Romeinen 1, waar hij het levitisch verbod op homoseksuele omgang overneemt, gebeurt dit. De geboden staan in beide testamenten in het teken van de bewaring bij de vrijheid die God Zijn volk verschaft. Dat het verbod op homoseksuele handelingen alleen maar expliciet in Leviticus 18 en 20 voorkomt, bevestigt de onomstreden kracht en centrale functie. Het citaat in het Nieuwe Testament bekrachtigt het belang ervan.

Niet alle geboden zijn uitsluitend moreel van aard. Alle geboden hebben wel een morele dimensie tot bevordering en bescherming van het mens-zijn en de samenleving voor Gods aangezicht. Het is de exegetische taak van de kerk deze morele dimensie in het licht van de Schrift op te sporen. Immers, in het geheel van Gods Woord komt God sprekend tot ons. Hierin zijn gegevens uit de schepping niet heel anders dan die vanuit het heil in Christus. De wet en de natuur (vgl. Rom.1) horen dicht bij elkaar. Christus als de Vervuller doet niets aan de wet af, geen jota noch tittel. Wel

vervult Hij haar. Het ethische element in de verschillende mozaïsche wetten is vaak impliciet in de natuur/schepping aanwezig. Het blijvende wordt expliciet uitgedrukt in de Tien Woorden.

Over de vraag 'hoe het onderscheid verder duidelijk te maken tussen de niet blijvend geldige geboden en de geboden met blijvende zeggingskracht' heeft de apostolische kerk zich gebogen gelet het getuigenis in Handelingen 15: het apostelconvent. De apostelen hier vergaderd besloten dat de gelovigen uit de volkeren niet verplicht zouden worden de wetten van Mozes na te leven (bedoeld zijn de wetten naast de Decaloog; de Tien Woorden behoren tot het hart van het geloof). Het besluit was dat zij zich zouden onthouden van afgodendienst, hoererij, van het eten van bloed en van het eten van verstikt vlees. Van de kant van gelovigen uit de Farizeeën werd gesteld dat de gelovigen uit de volkeren alle geboden letterlijk zouden naleven. De apostelen wezen dit van de hand. Door het geloof werd de reinheid aan de heidenen geschonken. In het licht van de vervulling in Christus moesten de geboden van Mozes worden samengevat in bovengenoemde vier zaken. Het zijn de vier dingen die ook in Leviticus 17 en 18 worden genoemd als nodig voor de vreemdelingen. Wat betreft de seksuele verboden wordt uit Leviticus 18: 26 duidelijk dat deze ook de vreemdelingen betreffen: 'Maar gij zult Mijn inzettingen en Mijn rechten onderhouden en van al die gruwelen niets doen, inboorling noch vreemdeling die in het midden van u als vreemdeling verkeert.' Aan de gelovigen uit de heidenen werd niet meer gevraagd dan alle eeuwen door de joden ván de vreemdelingen was gevraagd. Zij dienden te handelen naar de oude voorschriften die in beginsel al te lezen zijn in Genesis 9 en later uitgebreid voor de vreemdeling in Leviticus 17 en 18. De geboden voor de vreemdelingen kunnen in één zin worden samengevat: geen besmetting met de zaken van de afgodendienst, geen acculturatie (overnemen van elementen uit cultuur). Er mocht geen ongemerkte assimilatie van het sociale leven zijn met dat van het heidendom. Daar viel naast het centrale gegeven uit het zevende gebod ook de afwijzing van de homoseksuele praktijk onder, die in de antieke wereld regelmatig voorkwam. Evenzeer betrof het de dienst van God Zelf en de eerbied voor het leven. Hierin mochten de christenen niet aan de wereld gelijkvormig worden.

De aanleiding tot het apostelconvent was de prediking van het Evangelie onder de heidenen. Omdat zij de Heilige Geest ontvingen, mochten ze ook in de christelijke doop delen. De vraag dient zich dan aan of zich vandaag ten opzichte van homoseksualiteit iets dergelijks voordoet. Zou het kunnen zijn dat de Geest nieuwe wegen schrijft in de geschiedenis? Richard Hays, emeritushoogleraar Nieuwe Testament aan Duke, werpt bijzonder licht op deze vraag.ⁱⁱ Hij laat zien dat deze nieuwe richting in de apostolische tijd in een notendop al lag opgesloten in het Oude Testament. Toen de Heere Abraham riep, riep Hij hem met het oog op de volkeren. In het zaad van Abraham zouden alle volkeren van de aarde gezegend worden. Dit is voor Richard Hays een belangrijke hermeneutische leesregel. In de nieuwtestamentische tijd kunnen er nieuwe wegen worden ingeslagen, maar het kan niet zo zijn dat deze weg niet in het Oude Testament reeds is aangewezen. Hij maakt deze toepassing ook naar homoseksualiteit. Omdat hij nergens in het Oude Testament aanwijzingen kan vinden voor een andere toepassing, is het voor hem een duidelijk gegeven dat de grondlijnen van de Schrift nog steeds van kracht zijn. Deze zijn geworteld in de schepping en in het bijzonder in het biologische onderscheid tussen man en vrouw, de tweeenheid waarin de mens Gods beeld is en in het huwelijk. Dit is een belangrijk hermeneutisch principe. In dit verband is er meer te noemen. De verhoudingen tussen man en vrouw in onze tijd kunnen wij niet één op één projecteren op de verhoudingen in de samenleving in de tijd van de Bijbel. Voor het christelijk geloof blijft het wezenlijk om de Bijbel als Gods openbaring te erkennen. De Bijbel wordt niet primair bepaald door de cultuur van die tijd, maar het christelijk geloof was ook in de tijd van het Oude en het Nieuwe Testament een tegenover en stelde de heersende cultuur onder kritiek. Zo erkennen we dat de Schrift door oud-oosterse culturen is gekleurd, maar dat de boodschap van de Schrift in alle culturen normerend is. Het gaat er niet slechts om dat wij Gods Woord een plaatsje in ons leven en in onze cultuur geven, maar dat wij ons totale leven laten beheersen door Gods gezag over ons leven.

Het argument dat in het Nieuwe Testament sommige verboden evenals in het Oude Testament een voorlopige geldingskracht hebben, bijvoorbeeld het eten van bloed, en dat we naar analogie hiervan ook kunnen spreken van een beperkte geldigheid van het verbod op homoseksueel verkeer, kan in het licht van het bovenstaande niet overleefd blijven. De gedachte dat een dergelijk

verbod slechts passen zou in een cultuur waarin de individualiteit helemaal ondergeschikt was aan het collectieve en dat in het Nieuwe Testament meer aandacht is voor de individuele persoon, is eveneens onjuist. Ook het individu is geroepen tot heiliging. Dat laatste motief weegt bij de Bijbelse beoordeling van homoseksualiteit zwaarder dan dat van de collectiviteit.

De gedachte dat God om Zijn Woord ingang te doen vinden in de heersende cultuur en daarom aanvankelijk polygamie en patriarchaat zou hebben gedoogd en dat de apostel Paulus slechts om die reden homoseksueel verkeer zou hebben afgewezen kan in het licht van het geheel van de openbaring evenmin overeind blijven. Paulus beroept zich niet op de cultuur, hij schrijft vanuit schepping, zondeval en verlossing.

Bijbellezen vanuit kerngedachten

De liefde is de inhoud van de geboden der wet. Deze grondgedachte heeft sommige exegeten ertoe gebracht de gehele Heilige Schrift vanuit dit gezichtspunt te lezen en de vorm van de geboden betrekkelijk en tijdelijk te verklaren. Door op deze manier de afstand tussen de liefde en het gebod op te rekken, gaat de notie verloren dat de liefde niet de vervanging maar de vervulling is van de wet. Het gebod is het brandpunt van de liefde. De sterke verwevenheid van liefde en het gebod zien we terug in de brieven van de apostel Johannes en in het onderwijs van Jezus in Johannes 14. De liefde heeft het gebod nodig om zich te uiten. Zo komt aan het licht wat liefde werkelijk is: onbaatzuchtige liefde die verloochening van het eigen ik met zich meebrengt. De overweging dat liefde de spits van de wet is en niet de vervanging ervan mag ook leidraad wezen bij de vraag hoe met elkaar om te gaan. De liefde heeft niet de gestalte van een tolerantie die op gespannen voet staat met het hele Bijbelse spreken. Echte liefde zoekt het wezenlijk goede voor de ander. Niet het zichtbare tijdelijk effect is hierin de maatstaf, maar het heilsspreken van God. Een verdraagzaamheid die zich beroept op het toestaan van de scheidbrief door Mozes gaat niet op, zorgvuldige exegetische wijst uit dat dit een onjuiste vergelijking is.

Mutatis mutandis geldt hetzelfde van wat we over de liefde gezegd hebben ook voor de kernnotie van het verbond. Zolang menselijke relaties de liefde en trouw van Gods verbond zouden weerspiegelen, zou de invulling van die relaties kunnen variëren. Toegepast op homoseksualiteit leidt deze gedachtegang tot het losmaken van verbond en schepping. Gods verbondsopenbaring is echter niet in strijd met Zijn handelen in de schepping.

Van belang hierbij zijn ook de Schriftgegevens uit Hosea en de brief aan de gemeente van Efeze. De profeet Hosea tekent Israël als bruid, wier schuld het is dat ze God en Zijn verbond verlaten heeft. Met dit beeld op de achtergrond beschrijft Paulus in de brief aan Efeze de gelovigen als de bruid van Christus; naar de hemelse band tussen Hem en de gemeente wijst het aardse huwelijksverbond tussen man en vrouw heen. Gods heilshandelen en de gegevens uit de schepping komen hier helder naar voren (Ef. 5: 28-32).

Ook het begrip 'vrijheid' dient bij sommigen als sleutel tot het verstaan van de Heilige Schrift. Bij het voortschrijden van de openbaring zou de vrijheid voor achtergestelden toenemen. Vrouwen en slaven kregen een betere positie door de komst van het Evangelie. Wil het evangelie niet ook vrijheid brengen aan mensen met een homoseksuele gerichtheid? Bijbelse vrijheid wordt zeker voorgesteld en aangeboden aan alle mensen. Maar het nieuwtestamentisch spreken laat geen nieuwe ontwikkeling zien in de visie op de homoseksuele praktijk, zoals we hierboven reeds zagen. De Bijbelse vrijheid vormt geen tegenstelling met de door God in de schepping aangebrachte orde. Oude Testament en Nieuwe Testament vormen één getuigenis van de verlossing die God schenkt en waarbij Hij Zijn kerk middels Zijn geboden wil bewaren. De grote Herder Die Zijn verloren schapen opzoekt is Dezelfde Die over Zijn kudde waakt zodat ze niet afdwaalt van de goede weide van Zijn heilzaam spreken.

Herderlijke zorg

Wij geloven dat de Heilige Schrift ons Gods wil volkomen leert. Gods Woord is bron en regel voor ons hele leven, zowel voor ons denken als voor ons handelen. Ook de kerk staat onder het gezag

van dit Woord van God. Niet de heersende cultuur en de maatschappelijke discussies, maar het Woord is bepalend voor het kerkelijke spreken tot haar leden en het opzicht over haar leden. De Heilige Geest wil de kerk door het Woord onderwijzen in de weg die zij moet gaan.

De kerk der eeuwen heeft daarom het verbod op een homoseksuele relatie gehandhaafd. Van de manier waarop dit gebeurd is moeten we helaas zeggen dat het vaak met zonden gepaard is gegaan. Het verbod is regelmatig onbarmhartig en wreed gehanteerd. Dit erkennen wij in ootmoed.

Het voorgaande leert ons dat de kerk ook vandaag geroepen is om het goede gebod van God op een zorgvuldige en wijze manier na te volgen. Dat betekent dat vanuit het goede van Gods geboden in barmhartigheid en eerlijkheid herderlijke zorg betoond moet worden. Herderlijk zoals de enige goede Herder Jezus Christus geleerd heeft (Joh. 10).

De seculiere mens buiten de kerk ziet niet in hoe een verbod op een homoseksuele relatie het mens-zijn kan dienen. Voor leden van de kerk kan dat ook allerlei vragen en strijd oproepen. Dit kan tot gevolg hebben dat gemeenteleden op het punt van homoseksualiteit andere conclusies trekken dan het Woord voorstaat. Elke gelovige is daarin allereerst zelf verantwoording schuldig aan God. De gelovige maakt echter ook onderdeel uit van de kerkelijke gemeenschap.

In de christelijke gemeente is een lid geen eenling, maar onderdeel van een gemeenschap. Binnen die gemeenschap onderhouden de leden herderlijke zorg ten opzichte van elkaar. Dat betekent onder andere dat men elkaar bemoedigt in het geloof en elkaar aanspreekt op zonden. De herderlijke zorg beoogt de gemeente op te bouwen in het geloof, de hoop en de liefde, opdat gemeenteleden niet afwijken van het Woord van God, dat norm is voor het gehele leven.

God heeft door de instelling van de ambten aan ambtsdragers bijzondere bevoegdheden gegeven, zowel in de pastorale zorg over gemeenteleden als in het aan God toegewijd houden van de gemeente door het houden van het opzicht. Dat wil niet zeggen dat ambtsdragers boven de gemeente staan en heersen. Integendeel, ambtsdragers dienen Christus en dienen Zijn gemeente. In die gezindheid dragen zij deze bijzondere verantwoordelijkheid. Ambtsdragers zijn geroepen om gemeenteleden bij te staan, in het bijzonder ook gemeenteleden met homoseksuele gevoelens. Tegelijk zijn zij geroepen om het opzicht te houden om gemeenteleden bij het Woord te bewaren. Dat geeft hen de bevoegdheid om opvattingen te weren die strijdig zijn met het Woord.

Dat hier een spanningsveld ligt, is duidelijk. Het lijkt immers onbarmhartig om een homoseksuele relatie af te wijzen. Eens te meer omdat de seculiere mens hoe langer en meer zijn identiteit vindt in zijn seksuele gerichtheid.

Drie zaken moeten daarbij in gedachten worden gehouden.

(1) De identiteit van een christen ligt niet in de seksuele gerichtheid, maar in Christus Zelf. Echte troost ligt er in de in Christus herstelde verhouding met God en het gaan in de weg van het Woord. Die weg te gaan, is niet altijd eenvoudig, omdat die ingaat tegen onze eigen verlangens etc. Christus heeft de belofte van de leiding van Zijn Heilige Geest aan Zijn gemeente gegeven. Die Geest wijst door het Woord de weg die gegaan moet worden en geeft kracht om die weg daadwerkelijk te gaan. Zijn bijstand en wijsheid mag in geloof verwacht worden. Ondanks de strijd vindt de gelovige zo de diepste vreugde in God. Zoals Paulus schrijft over wat God tegen hem zei: 'Mijn genade is u genoeg en Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht' (2 Kor. 12: 9).

(2) Ambtsdragers hebben de waarheid altijd te betrachten in liefde (Ef. 4:15). Timotheüs wordt opgeroepen om ook tegenover andersdenkenden vriendelijk te zijn en hen met zachtmoedigheid te onderwijzen (2 Tim. 2: 24-25). Vaak zal een vermaning als liefdeloos ervaren worden, zelfs als de ambtsdrager in vriendelijkheid en zachtmoedigheid terechtwijst. Dat laat onverlet dat we hier persoonlijk en onderling op mogen en moeten toezien in het besef dat God Zelf de diepste motieven ziet en oordeelt.

(3) Ambtsdragers dienen in het houden van het opzicht de daarvoor bedoelde kerkelijke procedures zorgvuldig te doorlopen. Zodat dwalende schapen teruggebracht worden bij de goede Herder.

Conclusie

1. De generale synode van de Hersteld Hervormde Kerk wil het thema homoseksualiteit niet uit de weg gaan. Zij ziet de nood waarin velen verkeren en erkent dat in het verleden in het algemeen te weinig specifieke aandacht is geweest voor een pastoraal spreken en handelen inzake homoseksualiteit en homoseksuele relaties.
2. Binnen de gemeente van Christus hebben leden die worstelen met een homoseksuele gerichtheid dezelfde positie als andere leden van de gemeente. Zij zijn volwaardig en gelijkwaardig lid van de gemeente, die belijdt dat allen gezondigd hebben en Gods heerlijkheid missen en de genade, gerechtigheid en zaligheid buiten zichzelf alleen in Christus Jezus zoeken. Zij delen in de onderlinge zorg binnen de gemeente en worden ingeschakeld tot opbouw van het geheel.
3. Seksuele omgang tussen mensen van gelijk geslacht en homoseksuele relaties zijn niet in overeenstemming met het Woord van God en moet derhalve zonde worden genoemd. Hierbij heeft de kerk in haar pastorale verantwoordelijkheid de weg van kerkelijke vermaning te gaan in overeenstemming met Schrift, belijdenis en kerkorde.ⁱⁱⁱ
4. Handelen naar het Bijbelse spreken ten aanzien van homoseksualiteit en homoseksuele relaties in prediking, catechese en pastoraat dient in de gezindheid van Christus te geschieden.

BIJBELS-PASTORALE HANDREIKING

Inleiding

Op grond van het Bijbelse spreken over het man en vrouw zijn naar het beeld van God en op grond van de hier boven geschetste Bijbelse gegevens over huwelijk en seksualiteit, zijn we tot de conclusie gekomen dat homoseksuele relaties in het licht van Gods Woord niet in overeenstemming zijn met Gods wil en daarom zonde moeten worden genoemd. Tegelijkertijd beseffen we dat gemeenteleden met een homoseksuele gerichtheid in een bijzonder moeilijke situatie verkeren. Afwijzing van de zonde mag de christelijke gemeente de ogen niet doen sluiten voor de worsteling waarmee velen te kampen hebben. Stilzwijgend voorbijgaan aan mensen met deze worsteling is ten zeerste onbarmhartig. Uitgaande van het huidige ledenaantal van de Hersteld Hervormde Kerk voeren volgens onderzoeken onder de Nederlandse bevolking ruim zeventien honderd mensen onder ons, een al dan niet verborgen strijd (zie pag. 2). In het pastoraat dienen zij te worden bijgestaan om hun weg te gaan bij het licht en in het spoor van het Woord van God. Dit pastoraat willen we verrichten gedachtig aan de apostolische oproep: 'Draagt elkaanders lasten, en vervult alzo de wet van Christus' (Gal. 6: 2) met als doel dat ook deze (doop-) leden de gemeente als een thuishaven zullen ervaren en dat ook zij er zich op hun plaats weten.

Uitgangspunt bij het pastoraat

Voor het pastoraat en in het leven van de christelijke gemeente is het van het allergrootste belang de ander niet te vereenzelvigen met zijn of haar gedrag, gerichtheid of wat dan ook. Allen zijn we geschapen naar het beeld van God. Dat maakt dat we oog voor elkaar moeten hebben én dat we op elkaar aangewezen zijn, dat we bij elkaar horen. De eenheid die God onder ons tot stand gebracht heeft kunnen wij niet uitwissen (J. Calvijn, Preek over 'Zalig zijn de zachtmoedigen', geciteerd in artikel van P.C. Hoek, 'Homoseksualiteit: Hoe gaan wij er mee om?' (2), in: *Kerkblad HHK*, 14-03-2017).

Het volmaakte evenwicht in Gods schepping is verstoord geraakt. Dit heeft zich vertaald in allerhande vormen van gebrokenheid. Daarom noemt Paulus de homoseksuele praktijk 'tegennatuurlijk': het strookt niet met de oorspronkelijke scheppingsorde (P.C. Hoek, 'Homoseksualiteit: Hoe gaan wij er mee om? (1), in: *Kerkblad HHK*, 14-02-2017). Deze gebrokenheid beperkt zich nadrukkelijk niet tot homoseksuele relaties. Niemand van ons ontkomt hieraan. Wij allen staan schuldig voor God en moeten buigen onder Zijn oordeel. Elke vorm van farizeïsme dient in ons en onder ons bestreden te worden.

Dit neemt niet weg dat medegemeenteleden met een homoseksuele gerichtheid in een extra kwetsbare positie verkeren. Gevoelens van eenzaamheid, depressies in verband met afwijzing en onbegrip en de druk van hen die niet naar Gods geboden willen leven of deze geheel anders interpreteren, maken het bijzonder belangrijk dat de plaatselijke gemeente hun ruimte, liefde en bescherming biedt. De aanwezigheid van een ambtsdrager kan van groot belang zijn. Zij die in hun dagelijkse strijd zoveel kracht mogen ontvangen dat zij hun kruis mogen dragen en om die reden geen behoefte voelen om door een ambtsdrager ondersteund te worden, hebben uiteraard het recht hun geheim met de Heere te bewaren. Maar de pastorale bereidheid te luisteren, open te staan voor hun noden, te bidden en mee te worstelen, dient aanwezig te zijn en bekend te zijn in de gemeente. Leden met een homoseksuele gerichtheid mogen weten dat zij er niet alleen voor hoeven te staan en niet slechts in heimelijkheid hun weg moeten gaan. Zij behoeven zich niet door de kerk in de steek gelaten te voelen.

Het pastoraat in de gemeente rust in de liefde van God voor mensenkinderen, verschenen in Christus Jezus. Deze liefde is reddend maar tegelijk richtinggevend. Bij dat wat Paulus schrijft in Romeinen 1 over homoseksualiteit mag niet vergeten worden dat hij in Romeinen 12: 10 schrijft: 'Hebt elkander hartelijk lief met broederlijke liefde; met eer de een de ander voorgaande'. En tussen Leviticus 18 en 20 staat Leviticus 19: 18b: 'Maar gij zult uw naaste liefhebben als uzelf: Ik ben de HEERE!' De kwetsbaren moeten in de gemeente een veiligheid vinden die omsloten is door heiligheid. Deze heiligheid krijgt gestalte in de gehoorzaamheid aan Gods geboden. Zo staat ook

in het pastoraat de liefde niet tegenover het gebod. Noch het eigen gevoel, noch de publieke opinie kunnen zoveel zegen beloven als de weg van Gods Woord.

De plaats en het profiel van de pastor/ambtsdrager

Kerntaak voor de ambtsdrager is het bieden van een luisterend oor. Het luisterend oor van de ambtsdrager komt voort uit bewogenheid. Hierin weerspiegelt hij het beeld van de grote Herder der schapen Die in ontferming gedurende Zijn omwandeling op de aarde het verlorene zocht en het zwakke sterkte. Bewogenheid is er ook vanwege de gebrokenheid van het bestaan, waarvan de ambtsdrager zelf op uiteenlopende terreinen in zijn eigen leven iets herkent. Echt met betrokkenheid luisteren betekent zodanig luisteren dat de ander zich echt gehoord weet. De ambtsdrager is hiervoor eventueel bereid zich te laten informeren door deskundigen. In een pastoraal gesprek is dat naast elkaar zitten tevens een gezamenlijk zoeken naar Gods boodschap voor ons leven. Het getuigt van pastorale wijsheid eerst de Bijbelteksten aan het woord te laten komen die spreken van de liefde van God voor zondige mensen. Daarna kunnen de Bijbelteksten worden bestudeerd die spreken over homoseksueel gedrag.

Het pastoraat geschiedt weloverwogen, bedachtzaam en voorzichtig. Er dient gewaakt te worden voor een te snel oordeel, waardoor wij mensen beschadigen. Bepaald gedrag is soms niet wat het lijkt. De ambtsdrager dient te overwegen en er zich bewust van te zijn dat verkeerd gerichte woorden schade kunnen aanrichten. Er zal ook bescheidenheid zijn: de ambtsdrager zal veelal niet volkomen aanvoelen hoe zwaar en intens de strijd is van de betrokkene. Dat weten ten diepste alleen zij die het moeten doormaken. Dit geldt overigens niet alleen het homoseksuele gemeentelid.

Het pastoraat dient vervolgens te gebeuren in ootmoed. We dienen er ons van bewust te zijn dat homoseksuelen in de samenleving maar al te vaak gestigmatiseerd en in een kwaad daglicht gesteld worden. Zij zijn regelmatig slachtoffer geworden van fysiek, psychisch of verbaal geweld. De kerk heeft zich van de wereld in dit opzicht niet altijd gunstig onderscheiden. Ook binnen de kerk blijkt 'homo' als scheldwoord te worden gebruikt. Onbegrip, mijding en links laten liggen zijn hierbij soms het gevolg. Hier past ons schaamte en het boetekleed.

Voorzichtigheid, bescheidenheid, bewogenheid, ootmoed en helderheid zijn nodig in de pastorale omgang met elkaar (zie Jak. 3: 17), maar bovenal zijn we afhankelijk van de Heilige Geest. Hij wil naast de verkondiging het pastoraat gebruiken om mensen te helpen de weg naar God en hun bestemming in God te vinden. Hoe waardevol is het om samen door het gebed de hulp te zoeken in Christus' krachten. Om elkaar erop te wijzen dat Zijn kracht in onze zwakheid volbracht wordt. Daarom is het pastoraat in de christelijke gemeente meer dan het omzien naar elkaar. De Heilige Geest wil het gebruiken om ons (steeds weer) aan Christus' voeten te brengen in al onze noden.

Bij dit alles verliest de ambtsdrager de duidelijkheid niet uit het oog. Wij mensen zijn geroepen de eer van de Heere te dienen en dan moet zonde ook zonde worden genoemd. Er zal gesproken worden over onze gezamenlijke schuld voor de Heere, waarin wij allen delen. Vervolgens zijn er onze verkeerde begeerten. Immers uit het hart komen voort boze bedenkingen (Matth. 15: 19; vgl. Rom. 1: 24); ons hart is arglistig, 'meer dan enig ding, ja dodelijk is het, wie zal het kennen' (Jer. 17: 9)? Hierbij mogen wij niet vergeten dat iedere christen hierin een zware strijd te voeren heeft, ja deze strijd is eigen aan het christelijk leven evenals het gebed dat wij in deze geestelijke strijd niet onder zouden liggen, maar altijd sterke weerstand zullen geven in de kracht van de Heilige Geest. De ambtsdrager mag wijzen op Hem, Die onze verkeerd gerichte gevoelens, als werken van de boze, wil verbreken.

Gemeenteleden hebben ook een verantwoordelijkheid ten opzichte van elkaar. Zij zoeken in liefde elkaar te ondersteunen op de levensweg.

Het perspectief in het pastoraat

Seksualiteit en identiteit horen bij elkaar. Niettemin kunnen op dit terrein zomaar verkeerde denkbepelden hierover ontstaan. Soms wordt het belang van de seksualiteit zo uitvergroot dat het lijkt alsof dit het enige is waardoor de identiteit bepaald wordt. Dit is onjuist. We verzelfstandigen dan het seksuele aspect van ons mens-zijn. Eén wezenlijk aspect dreigt dan ons enige kenmerk te worden. Anderzijds moeten we ons ervoor hoeden dat we de mening toegedaan zijn dat onze seksuele gerichtheid iets zou zijn dat we als een jas naar believen kunnen uittrekken of aantrekken. Onze seksuele gerichtheid heeft invloed op de blik op onszelf, op de wereld om ons heen, het oefent zijn invloed uit op onze wil en op ons gevoel. Kortom, het doortrekt ons gehele staan in het leven.

De ambtsdrager dient zich hier goed van bewust te zijn zodat hij begrip heeft voor de situatie waarin het gemeentelid zich bevindt. Tevens zal de gebrokenheid als gevolg van de zonde niet zondermeer worden aanvaard. Christus zegt van alle mensen, zowel van de heteroseksuele als van de homoseksuele, dat zij wedergeboren dienen te worden. Wanneer we niet meer van onszelf zijn maar van Christus, ontvangen we onze identiteit in Hem. De Heilige Doop maakt daarvan iets zichtbaar: het oude bestaan gaat ten onder en de nieuwe mens staat op. Er is een breuklijn gekomen van zonde en genade en van het oude en het nieuwe, waarbij het oude er nog wel steeds is, maar waarin ook het nieuwe baanbreekt. Het oude verliest door en in Christus zijn rechten (Prosman a.w., 246-247), de heerschappij van de zonde is in en door Christus gebroken.

Het nieuwe leven dat de christen ontvangt staat in het teken van kruisdagen, Mattheüs 16: 24b-25: 'Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf, en neme zijn kruis op en volge Mij. Want zo wie zijn leven zal willen behouden, die zal hetzelfde verliezen; maar zo wie zijn leven verliezen zal om Mijnentwil, die zal hetzelfde vinden'. De christen erkent door het geloof wie hij in Christus geworden is en zegt daarin 'nee' tegen zichzelf. Hij leert op de school van de Heilige Geest dat dit een gedurig opnemen van zijn kruis is. Maar hij ontvangt daarin ook het hoopvolle perspectief: het is een kruisdragen in het volgen van Jezus, de grote Leidsman en Voleinder van het geloof. Ingelijfd door het geloof in Christus heeft de gelovige deel aan Zijn dood en opstanding. Zo is hij in Christus een nieuw schepsel (2 Kor. 5: 17). In dit licht spreekt ons doopsformulier zelfs van een 'vrolijk dragen van het kruis', in het aanhangen van Jezus Christus met waarachtig geloof, vaste hoop en vurige liefde.

Gemeenteleden met een homoseksuele gerichtheid die geplant zijn in Christus en leven uit Christus zijn in beginsel herschape naar Gods beeld. Zij mogen net als alle kinderen van God het beeld Gods, de heerlijkheid van God in deze wereld vertonen, weerspiegelen (Van Kooten, a.w., 96.).

Tegelijkertijd moeten we belijden dat er nog een lange weg te gaan is in de weg van heiligmaking en in het gelijkvormig worden aan Christus. De Heilige Geest zet Zijn vernieuwend werk een leven lang voort en werkt zodanig dat een zondaar gaat strijden tegen de zonde in gedachten, woorden en werken. Hij vernieuwt onze wil. En Hij doet vluchten tot Christus in Wie alles te vinden is wat nodig is tot zaligheid.

Voor het juiste bijstaan van het gemeentelid met een homoseksuele gerichtheid is het noodzakelijk voor de ambtsdrager om kennis te dragen van het psychologische proces dat iemand meestentijds doorloopt in het zich bewust worden van zijn gerichtheid. Hij moet zijn benadering in wijsheid afstemmen op de fase waarin zijn gemeentelid zich bevindt. Heeft men dit al met anderen gedeeld of is de ambtsdrager de eerste met wie men spreekt? Wanneer de homoseksualiteit enigszins traceerbaar is naar bepaalde omstandigheden of ervaringen in het verleden kan in het gesprek de mogelijkheid worden afgetast of er geen contact moet worden gezocht met de christelijke hulpverlening. Vooral dient hiervan sprake te zijn wanneer er niet op de juiste wijze met gevoelens kan worden omgegaan en er sprake is van moeilijk te dragen psychische spanningen. Is de homoseksuele gerichtheid terug te voeren op bepaalde sociale factoren dan kan de ambtsdrager zich afvragen of hij met zijn broeder of zuster een weg moet gaan die gericht is op verandering van

de seksuele gerichtheid. Die mogelijkheid mag dan niet worden uitgesloten, zeker ziende op de macht van God Die van het kromme in het verleden in het heden een rechte weg kan maken.

In veel gevallen moeten we er echter van uitgaan dat de homoseksuele gerichtheid blijvend zal zijn. Ambtsdrager en gemeente zullen hun broeder of zuster dan ondersteunen in de strijd die dat met zich meebrengt als zijnde 'een doorn in het vlees', maar tevens hem of haar troostend dat Zijn genade genoeg is en dat Zijn kracht in onze zwakheid volbracht wordt (vgl. 2 Kor. 12: 9).

Die zwakheid zal in het bijzonder ervaren worden wanneer het leven in onthouding ter sprake moet komen: het nooit kunnen aangaan van een seksuele relatie. Laat het spreken hierover nooit op een gemakkelijke en lichtvaardige manier gebeuren. Hoeveel pijn, aanvechting en verdriet wordt er op dit punt gevonden. En hoeveel strijd. Immers waar de apostel nog zegt in 1 Korinthe 7 dat wie zich niet beheersen kan beter kan huwen, is deze weg voor het gemeentelid met een homoseksuele gerichtheid, die wil wandelen in de weg van de Heilige Schrift, geen begaanbare weg. De ambtsdrager zal erop wijzen dat deze zware strijd nooit in eigen kracht kan en ook niet hoeft gestreden te worden. De wapenrusting die noodzakelijk is, is de wapenrusting van God. Deze wordt door Hem geschonken (Ef. 6). De Heilige Geest wil ons leiden in het voetspoor van de grote kruisdrager, de Heere Jezus Christus. In verbondenheid aan Hem als de Wijnstok en in de weg van het gebed wordt ook de vrucht van zelfbeheersing geschonken door de Heilige Geest (Gal. 6). Hij zal leiden in de strijd tegen het begeren van het vlees. Mensen kunnen de zwaarte van het kruis voelen en eronder gebukt gaan, maar ziende op Jezus, de overste Leidsman en Voleinder van het geloof die het kruis heeft gedragen en schande veracht (Hebr. 12: 2), is deze strijd geen hopeloze strijd. De Catechismus leert ons 'dat door Zijn kracht onze oude mens met Hem gekruisigd, gedood en begraven wordt, opdat de boze lusten van het vlees in ons niet meer regeren, maar dat wij onszelf Hem tot een offerande der dankbaarheid opofferen (H.C. antw. 43).

Het leven in onthouding behoeft niet alleen in negatieve zin te worden besproken. De apostel Paulus gaat er ons in positieve zin in voor. In 1 Korinthe 7 noemt hij zijn eigen ongehuwde leven als een gave van God ten dienste van Zijn Koninkrijk. De dienst aan de grote Koning staat voorop. In dat licht worden alle gelovigen opgeroepen tot een rein en heilig leven. Elke seksuele omgang buiten het huwelijk wordt daarom afgewezen. Een leven in heiligheid en reinheid wordt geleefd in gemeenschap met en in navolging van de grote Bruidgom. Hij heeft het Zijn discipelen toegezegd dat in het houden van Zijn geboden grote loon ligt. In positieve zin kan de zelfbeheersing worden gevoed door het zoeken van de vreugde in God en door de concentratie op Christus Die in Zijn aanwezigheid 'schoner dan alle mensenkinderen' is. Ieder mens vindt zijn echte completering alleen in de gelovige verbondenheid met Christus. Al kruisdragend. Dat geldt inderdaad alle gelovigen.

Er kan een geestelijke verbondenheid zijn tussen twee mensen van hetzelfde geslacht. Te denken valt aan de band tussen David en Jonathan (1 Sam. 18: 1: 'en Jonathan beminde hem als zijn ziel'). Het woord liefde moeten we daarom ook niet allereerst seksueel laden. Ontbreekt dat aspect ook niet in 1 Korinthe 13? Dat men seksualiteit als automatisch koppelt aan het woord liefde moge een teken aan de wand van onze tijd zijn (Van Kooten, a.w., 84). Anders wordt het als onze gevoelens een erotische lading krijgen en het zien van schoonheid gepaard gaat met een begeerte naar seksualiteit. Ons hart is van nature geneigd om zondige gedachten te volgen. We omschreven in het bovenstaande homoseksualiteit als gebrokenheid vanwege de zonde en zondigen doen we met gedachten, woorden en werken. Laat ons deze gebrokenheid niet wegredeneren, maar ermee vluchten tot de Behouder van ons leven, want het bloed van Jezus Christus reinigt van alle zonden. Voorzichtig maar ook in alle ernst mogen we elkaar vermanen tot wat we lezen in Spreuken 4: 23: 'Behoed uw hart boven al wat te bewaren is, want daaruit zijn de uitgangen des levens'. Een nauw en afhankelijk leven in het gebed zal God zegenen.

Wie struikelt moet niet vertwijfelen aan Gods genade noch in de zonde blijven liggen, overmits de Doop een zegel en ontwijfelbaar getuigenis is, dat wij een eeuwig verbond der genade met God hebben (Doopformulier). Wie neervalt wil Hij oprichten. God heeft daartoe Zijn beloften gegeven, opdat we Hem gedurig nodig zouden hebben.

Het pastoraat en de plaatselijke gemeente

De voorlichting in de gemeente over huwelijk, seksualiteit en alles wat ermee samenhangt, gebeurt in het licht van de openbaring van God in Zijn Woord. Dat Goddelijk spreken is van het allergrootste belang. De Schriften getuigen van Hem Die gezonden is opdat wij het leven zouden ontvangen. De eer van de Drie-enige God en de zaligheid van zondaren moet het centrale punt blijven in de prediking. De verkondiging moet prediking zijn van de volle raad van God. Alleen zo kunnen we de kudde echt weiden en rein zijn van het bloed van de hoorders (Hand. 20: 26-28). Het gebed om de werking van de Heilige Geest is daarbij onmisbaar. Hij wil de verkondiging gebruiken als het zaad van de wedergeboorte en als melk om te doen groeien in het geloof. Een radicaal zondebegrip is nodig om de rijkdom van de verlossing in Christus te doen schitteren. De Heilige Geest gebruikt de prediking van het Woord om zondaren te doen vluchten tot Christus om in Hem gevonden te worden, niet hebbend onze gerechtigheid die uit de wet is, maar alleen die uit Hem is.

In prediking en catechese (reguliere catechese en huwelijks catechese) komt de dienst van God naar voren in zijn verticale dimensie, maar ook in zijn horizontale gevolgen. Hierin heeft het spreken over seksualiteit haar plaats. Dit moet allereerst aan de orde komen als goede gave van God aan Zijn schepsel. Op een positieve manier wordt de seksuele gemeenschap, te beleven binnen de bedding van het publiek gesloten huwelijk van man en vrouw, getekend. Met dankbaarheid voor hetgeen God ons daarin heeft toebetrouwd als een gift uit Zijn hand. Maar het geheel zal ook getoonzet zijn door de ootmoed over het bederf in de zondeval. Deze strekt zich uit tot allen: tot hen die een heteroseksuele gerichtheid hebben en tot hen die een homoseksuele gerichtheid hebben. De genade van de Heere Jezus Christus die groter is dan al onze verdorvenheid mag worden (aan)geprezen.

Ook dient de gemeente te worden oproepen haat en afwijzing van mensen op basis van hun seksuele gerichtheid tegen te gaan. Laat voorgangers hierin duidelijk zijn in hun spreken, zodat homoseksuele gemeenteleden zich veilig weten in de christelijke gemeenschap. We moeten het ons aantrekken dat gemeenteleden met een homoseksuele gerichtheid zich soms niet thuis voelen in onze gemeenten en elders hun toevlucht zoeken. Bezinning is noodzakelijk, maar het dient ook handen en voeten te krijgen in een liefdevolle manier van omgaan met elkaar. Wat kan gastvrijheid mensen die het extra moeilijk hebben goed doen. Een open oog, een open huis, omdat we een open hart hebben gekregen. Een hart dat weet van eigen gebrokenheid verheft zich niet boven de ander, maar zoekt die op. En dat alles omdat men zelf moet leven van de opzoekende liefde van Christus. Gemeenteleden aanvaardden elkaar, niet om de gebrokenheid te verdoezelen, maar omdat men weet heeft van Hem Die gekomen is om het verlorene te zoeken en de gebrokenheid weg te dragen.

Het gesprek in de gemeente moet niet alleen worden gevoerd óver homoseksualiteit, maar ook mét gemeenteleden die worstelen met een homoseksuele gerichtheid. De kerkenraad handelt wijs wanneer hij binnen kringwerk of gespreksgroepen daarvoor ruimte scheidt. Het is raadzaam dit gesprek te laten plaatsvinden binnen het ruimere kader van seksualiteit en menselijke relaties. Gemeenteleden met een homoseksuele gerichtheid moeten niet het gevoel hebben voor een soort 'forum' te staan. Er moet onderling vertrouwen in de groep zijn gegroeid eer men hierover tot gesprek komt (J. Hoek, 'Bijbels-pastorale benadering van homofilie', in: *Rondom seksualiteit 2 Serie: Theologische verkenningen, Bijbel en praktijk* (red. A.G. Knevel), 51-52).

Positief wordt ook een beroep gedaan op gemeenteleden die te strijden hebben met een homoseksuele gerichtheid om hun gaven in liefde in te zetten tot nut en heil van de anderen. Broeders die weten wat het is om hun leven te zoeken buiten zichzelf in Jezus Christus en die de gave hebben gekregen om pastoraal of diaconaal leiding te geven, kunnen worden gekandideerd voor het ambt.

Hoe dient de gemeente te handelen met twee vrienden of vriendinnen met een homoseksuele gerichtheid die met een belofte zich van seksuele handelingen te onthouden, samen onder één dak gaan wonen? Wie zijn broeder of zuster wil helpen de weg van Gods Woord te gaan, zal de weg van het opzoeken van de verleiding van het wonen onder één dak afwijzen. Dit betekent niet

dat iemand vriendschappen met mensen van hetzelfde geslacht ontzegd mogen worden. Dergelijke vriendschappen kunnen enigszins tegemoetkomen aan het verlangen van broeders en zusters met een homoseksuele gerichtheid en zouden het dilemma van de sterke eenzaamheid verminderen. Tegelijk moeten we zegen dat we zeker in de huidige tijd ook een roeping hebben om alle schijn des kwaads te vermijden.

Het uiteindelijke geluk ligt niet in een al dan niet hebben van een (huwelijks)relatie. Het huwelijk wordt in de brief aan de gemeente van Efeze betrokken op de band tussen Christus en de gemeente. Het geeft de roeping van het huwelijk aan, maar ook de betrekkelijkheid. Paulus laat merken dat door het eschatologische verlangen van Christus naar Zijn gemeente en van de gemeente naar Christus het huwelijk niet meer in deze vorm kan blijven bestaan (Prosman a.w., 251). Het huwelijk zal zichzelf afschaffen omdat Christus een toekomst schept waarin niet meer ten huwelijk zal worden gegeven of genomen. Daar zal Hij Zelf alles zijn en in allen.

Plaatselijk pastoraat zal ook aandacht hebben voor de familieleden van gemeenteleden met een homoseksuele gerichtheid. Een vader en moeder kunnen geheel verschillend reageren op het naar buiten treden met zijn of haar homoseksuele gerichtheid als het gaat om hun zoon of dochter. Van belang is hen aan te moedigen om dicht bij elkaar te blijven en samen bij de Heere en ook om hun kind blijvend lief te hebben als zichzelf en het aan te moedigen de band met de kerk niet te verbreken. Wanneer er een relatie ontstaat, doen zich nieuwe dilemma's voor. Probeer zo lang mogelijk op een verantwoorde manier in gesprek te blijven. De omgang niet verbreken en het gesprek blijvend zoeken betekent niet automatisch dat ouders daarmee ook de homoseksuele relatie goedkeuren.

Wanneer een gehuwd gemeentelid naar buiten treedt met zijn of haar homoseksuele gerichtheid, is bijzondere zorg geboden voor beide partners. De huwelijksband wordt beproefd, maar hoeft niet per se te breken, tenzij de partner met homoseksuele gevoelens een relatie aangaat met een derde. Wanneer er in het huwelijk kinderen zijn moet er ook voor hen bijzondere pastorale begeleiding zijn. De kijk op het huwelijk van hun ouders wordt immers geheel anders en daarmee dreigt hun visie op het huwelijk als zodanig in het geding te komen.

Wanneer een gemeentelid kiest voor een homoseksuele relatie en zich niet onttrekt aan de ambtelijke zorg, zal deze zorg ook het karakter van waarschuwing en vermaan moeten krijgen. Grote zorgvuldigheid is daarbij geboden, want niet altijd is de aard van de relatie (direct) precies duidelijk. Als er reden is om te vermanen zal dat ernstig, barmhartig en bewogen geschieden. In het Nieuwe Testament wordt voor vermanen en vertroosten hetzelfde woord gebruikt. Dat mag de betrokkenen veel zeggen. Bijbels vermaan aan hen die een andere weg kiezen, is ook van belang voor hen die soms zwaar strijdend, in gehoorzaamheid de weg van het Woord willen gaan. Het bevestigt de geloofwaardigheid van de ondersteuning die zij in het pastoraat ontvangen. Wanneer liefdevol en geduldig vermaan niet het gehoopte effect hebben, heeft de kerkenraad de roeping om voort te gaan op de weg van de kerkelijke vermaning en tucht. Dit moet geschieden naar de eis van de Schrift, in overeenstemming met de belijdenis en aan de hand van de kerkorde. De eer van de Heere en de heiligheid van de gemeente nopen ertoe. Wanneer er naar het oordeel van het consistorie op korte termijn een maatregel nodig is, verwijzen we naar ord. 11-25.

De tucht is als kenmerk van de ware kerk onopgeefbaar. De Heidelbergse Catechismus noemt haar in overeenstemming met de Schrift één van de sleutels van het hemelrijk. Door de kerkelijke verdeeldheid in ons land is zij niet zonder moeite te hanteren. De kerk dient zich bewust te zijn van het feit dat niet alleen seksuele zonden in Romeinen 1 worden genoemd. Ook andere zonden moeten in het pastoraat niet uitgezonderd zijn van vermaning en tucht. De gemeente dient zich te hoeden voor eenzijdige verontwaardiging. Anderzijds dient zonde zonde genoemd te blijven worden. Wereldgelijkvormigheid en aanpassing aan de huidige cultuur moeten aangewezen worden als zijnde in strijd met Gods Woord en met de levenswandel naar dat Woord gericht.

Voor de homoseksuele praktijk is geen steun te vinden in Gods Woord, de Heere noemt het een gruwel. De openbaarheid van de zonde moet een reden zijn om het doen van geloofsbelijdenis van homoseksueel samenwonenden niet te laten plaats vinden. In het catechetisch traject moeten hen de lijnen vanuit de Heilige Schrift worden voorgehouden. Ook in de vroege kerk liet men aan de

doop een catechesetraject van enkele jaren voorafgaan. Tegelijk moeten de samenwonende (doop)leden opgeroepen worden om de weg van de zonde te verlaten. Wanneer dit niet geschiedt moeten zij worden gewaarschuwd en vermaand.

Wanneer homoseksuelen die in een relatie leven zich bij de kerk willen voegen, vereist het onderwijs uit de Schrift uiteraard nog meer pastoraal geduld en wijsheid. Liefde om hen in te winnen voor de dienst van God mag de boventoon voeren, maar niet ten koste van het geluid van heel de Heilige Schrift. De uitnodiging Christus te volgen gaat breed uit, maar vraagt wel de bekering van ons hart en leven.

Ten slotte: Welke ambtsdrager zal deze grote taak naar behoren kunnen verrichten? Wie is tot deze dingen bekwaam? De apostel stelt deze vraag, maar geeft gelukkig ook het antwoord: 'maar onze bekwaamheid is uit God; Die ons ook bekwaam gemaakt heeft, om te zijn dienaars des Nieuwen Testaments, niet der letter, maar des Geestes' (2 Kor. 3: 5-6a). Hij geeft ambtsdragers wat ze nodig hebben, maar ook gemeenteleden, die uit en van zichzelf de weg achter Hem niet weten te gaan. Nog mag de boodschap klinken: 'Wentel uw weg op den HEERE, en vertrouw op Hem; Hij zal het maken' (Ps. 37: 5).

Literatuur

Voor het schrijven van dit rapport zijn diverse bronnen gebruikt. De namen van de auteurs staan indien nodig vermeld.

In dit rapport wordt niet verwezen naar het rapport van de studiegroep homoseksualiteit en homoseksuele relaties van de Christelijke Gereformeerde Kerken uit 2013. Van dit rapport mocht de werkgroep homoseksualiteit, na overleg, vrij gebruik maken. We zijn daar als werkgroep dankbaar voor.

De werkgroep homoseksualiteit,
Februari 2019

ⁱ De term pederastie omvat een breed scala aan erotische relaties tussen een volwassen man en een opgroeiende jongen.

ⁱⁱ R.B. Hays, *The Moral Vision of the New Testament. A Contemporary Introduction to New Testament Ethics* (Edinburgh: T&T Clark, 1997), 379-406.

ⁱⁱⁱ Zie over het opstarten van een procedure van kerkelijke tucht en het opleggen van een voorlopige maatregel van tucht ord. 11 van de kerkorde van de Hersteld Hervormde Kerk.